

DOETINCHEM EN

ONTWIKKELINGS SAMENWERKING

Jaarverslag 2019

Stedenband Doetinchem La Libertad

Inhoudsopgave

Organisatie	2
Voorwoord	3
Algemeen	4
Nicaragua	4
Doetinchem	5
Activiteiten in Nederland en Doetinchem	5
Uitwisseling	6
Werkbezoek aan La Libertad van 10 tot 20 november 2019	6
Stand van zaken in La Libertad	7
Projecten in La Libertad	7
Woningbouw	7
Asilo de Ancianos	8
Echoapparaat voor het gezondheidscentrum	9
Keuken bij José Reyes Canales-school	9
Zonnepanelen op boerderijen	10
Vervanging van het dak en de watertank van het Casa de la Hermandad	10
Computer en printer voor FC Juntos	11
Jaarrekening DOS 2019	12

Organisatie

De stichting Doetinchem en Ontwikkelingssamenwerking (DOS) is een vrijwilligers-organisatie die, samen met zoveel mogelijk partners uit het maatschappelijk middenveld van Doetinchem, invulling geeft aan de stedenband met La Libertad, Nicaragua. Sinds 1992 zijn vele kleine en grotere projecten gerealiseerd.

DOS is in 1990 opgericht op initiatief van de gemeenteraad van Doetinchem, met als doel een stedenbandrelatie aan te gaan met een stad in een ontwikkelingsland. Dat is La Libertad in Nicaragua geworden. Nu, vele jaren later, onderhouden we nog steeds goede contacten met onze partnerorganisatie in La Libertad, zijn er vriendschappen ontstaan en veel projecten ondersteund.

Stichting Doetinchem en Ontwikkelingssamenwerking (DOS)

Wilhelminastraat 77

secretariaat@dos-doetinchem.nl

06 14110201

www.dos-doetinchem.nl

www.facebook.com/doetinchem.enontwikkelingssamenwerking

Bestuur

Ted van Vilsteren (voorzitter)

Monic Schaapveld (secretaris en tolk/vertaalster)

Anneke van der Haar-van der Hoeven (PR)

Jos Leeters (penningmeester en woningbouw)

Cathy Bouwens (algemeen bestuurslid)

Mart Hopmans (onderwijs)

Jan Smit (bedrijfsleven/woningbouw)

Jeroen Helder (water)

Vera Buddingh (beroepsonderwijs)

Karen Kamps (namens de gemeenteraad)

Comité van Aanbeveling

Herman Kaiser (burgemeester van Doetinchem tot juli 2013)

Sarien Shkolnik-Oostwouder (raad van bestuur Graafschap College)

Dick Chargois (bedrijfsleven)

Financiële handelingen namens DOS

Dirk Stouten

NL 19 RABO 0384 3788 97

Kamer van Koophandel

41051015

Voorwoord

Het jaarverslag van de stichting Doetinchem en Ontwikkelingssamenwerking (DOS) dat nu voor u ligt is, net als vorig jaar, ook dit jaar een beknopt verslag. De contacten die we hebben met onze zusterstad in Nicaragua zijn nog altijd intensief en hartelijk. Na al die jaren van contacten over en weer tussen Doetinchem en La Libertad willen we ons ook nu, ondanks onze kritiek op het handelen van de Nicaraguaanse regering, blijven inzetten voor de bevolking van La Libertad.

Sinds de onlusten die in april 2018 losbraken en waar de regering met harde hand en repressie op reageerde, is de stabiliteit in Nicaragua ver te zoeken. Voor DOS betekende dit dat we in Doetinchem niet veel activiteiten hebben ontplooid vanwege de onduidelijke situatie. We waren wel blij met de vijf projectvoorstellen die we in de loop van het jaar ontvingen vanuit La Libertad.

DOS heeft zich in 2019 vooral gericht op het monitoren van de lopende projecten en het beoordelen van projectaanvragen.

In dit jaarverslag treft u een overzicht aan van de stand van zaken in onze zusterstad La Libertad en de jaarrekening met een overzicht van de baten en lasten.

Ted van Vilsteren,
Voorzitter stichting Doetinchem en Ontwikkelingssamenwerking (DOS)

Algemeen

Nicaragua

In Nicaragua braken in april 2018 heftige protesten uit. De al langer smeulende onvrede kwam tot een kookpunt toen de regering aankondigde de premies voor de pensioenen te verhogen en de pensioenuitkeringen te verlagen. De bevolking, met name studenten, voegden zich al snel bij de protesterende pensioengerechtigden. En in korte tijd waren er protestbijeenkomsten en wegversperringen in het hele land. De FSLN-regering van president Daniel Ortega en vice-presidente (en tevens echtgenote van Ortega) Rosario Murillo reageerde met harde hand. Er werd met scherp geschoten op de demonstranten, waarbij meer dan 300 doden zijn gevallen. Velen werden opgepakt en langdurig gevangen gezet. In de loop van 2018 werd demonstreren bij wet verboden, zijn mensenrechten-, milieu- en vrouwenorganisaties hun rechtspersoonlijkheid ontnomen, zijn kritische journalisten en televisiekanalen belaagd en is nieuws vanuit de oppositie praktisch alleen nog via internet te verkrijgen.

Het overgrote deel van de politieke gevangenen heeft huisarrest gekregen, maar ze worden door de aanhangers van de regering in de gaten gehouden en lastig gevallen. Er worden ook nu nog steeds mensen opgepakt en van de meest onwaarschijnlijke delicten beticht. De rechterlijke macht is al lang niet onpartijdig meer.

De overheid wil het beeld uitdragen dat alles weer normaal is in Nicaragua. Maar de economische situatie is enorm achteruitgegaan en de werkloosheid is gestegen. Het toerisme was in 2018 tot een dieptepunt gedaald, maar krabbelt nu heel langzaam weer op. Het onderling wantrouwen is groot, een verkeerd woord kan grote gevolgen hebben.

De politie is altijd in grote getale aanwezig. Foto: Carlos Herrera | Confidencial

In onze zusterstad La Libertad zijn er geen demonstraties tegen de regering Ortega-Murillo geweest. Tijdens het werkbezoek van bestuursleden van DOS aan La Libertad in november 2019 merken we dat de voelbare spanning minder was dan tijdens het bezoek in 2018. De FSLN-burgemeester en bijvoorbeeld ook de directeur van het publieke gezondheidscentrum benadrukken dat de situatie weer is zoals voorheen en niet zoals in buitenlandse media wordt voorgespiegeld. Maar in 1 op 1-situaties is hét onderwerp van gesprek de repressie, het gebrek aan vrijheid van meningsuiting en het verlies van basisrechten.

De vrijwilligers van onze counterpartorganisatie FC Juntos hebben het onderling niet over de politieke situatie. Men weet van elkaar waar men staat, en dat gaat van overtuigd FSLN, niet echt uitgesproken tot behorend tot de oppositie. “We doen het voor de mensen in La Libertad, we hebben geen politieke motivatie”.

De administratief medewerkster Nezel heeft na vijf jaar trouwe dienst besloten zich aan andere dingen te wijden. Sinds eind augustus 2019 is Yamileth de administratief medewerkster. In het bestuur van FC Juntos zijn geen wisselingen geweest.

Doetinchem

Het bestuur van DOS is aangevuld met het gemeenteraadslid voor Groen Links, Karen Kamps. Zij vertegenwoordigt hiermee de Doetinchemse gemeenteraad en houdt de raadsleden op de hoogte van de ontwikkelingen binnen DOS.

De gemeente Doetinchem moet drastisch bezuinigen op de begroting. Het gemeentebestuur heeft besloten dat de band met de Nicaraguaanse zusterstad La Libertad wel blijft bestaan, maar dat daar geen gemeentelijke subsidie meer tegenover staat. Wel kan DOS voor concrete activiteiten een beroep doen op de gemeente.

Activiteiten in Nederland en Doetinchem

De zorgwekkende ontwikkelingen in Nicaragua hebben er toe geleid dat er in Nederland bijeenkomsten of activiteiten worden georganiseerd om bekendheid te geven aan de gebeurtenissen in Nicaragua. Zo heeft Sheltercity Utrecht zich ontfermd over een journaliste die Nicaragua ontvlucht was. Op 4 april was er een bijeenkomst in Utrecht waarin de journaliste vertelde over haar werk, haar vlucht en hoe ze de toekomst zit. SOS Nicaragua - Holanda heeft een optreden in Wageningen van een Nicaraguaanse protestzanger mogelijk gemaakt. Ook is er een landelijke Nicaragua Steungroep opgezet die een maandelijkse digitale nieuwsbrief verzorgt.

CEDLA Exposition

**CARTOONING
REPRESSION AND
RESISTANCE**

by Pedro X Molina
Nicaragua

Opening:
Monday 2 December, 16.30
with the artist!

Exposition: 2/12/19 thru 31/1/20
5th floor Roetersstraat 33, Amsterdam

Van december 2019 tot eind januari 2020 was in het CEDLA in Amsterdam een tentoonstelling te zien van de Nicaraguaanse cartoonist Pedro X Molina. Zijn karikaturen worden onder meer gepubliceerd in het nieuwsplatform Confidencial, dat sinds begin 2019 vanuit Costa Rica opereert.

DOS heeft van 1 tot en met 12 april de fototentoonstelling 'De veranda' van Gert Jan Bollen georganiseerd in de hal van het stadhuis Doetinchem. De foto's gaan over het gewone leven van een doorsnee familie in La Libertad. Daarnaast waren op een scherm doorlopende beelden over Nicaragua en La Libertad in het algemeen en de door DOS ondersteunde projecten te zien.

Op 10 april was er een informatieavond op het stadhuis. JanGeert van der Post, deskundige en nauw betrokken bij Nicaragua, gaf een toelichting op de situatie in Nicaragua. Bestuursleden van DOS hebben informatie gegeven over de stand van de projecten in La Libertad.

DOS heeft in maart 2019 een digitale nieuwsbrief uitgegeven. Op de facebookpagina en de website van DOS wordt het laatste nieuws vermeld.

Uitwisseling

Werkbezoek aan La Libertad van 10 tot 20 november 2019

Vanuit La Libertad waren er, ook vanwege de politieke situatie, al een tijdlang geen projectvoorstellen meer gekomen. DOS kreeg in juli 2019 vijf projectvoorstellen toegestuurd door de counterpart FC Juntos. Een uitgangspunt van DOS is dat de te ondersteunen projecten uit La Libertad zelf moeten komen om zo draagvlak binnen de gemeenschap te garanderen.

Om met de initiatiefnemers van de voorstellen om tafel te kunnen gaan zitten en omdat nadere gesprekken over het langlopende woningbouwprogramma nodig waren, heeft DOS besloten dat het weer tijd was voor een werkbezoek aan La Libertad.

Op 13 december stapten Jan Smit, bestuurslid en contactpersoon voor het woningbouwprogramma, en Monic Schaapveld, secretariaatsmedewerkster en tolk, op het vliegtuig naar Managua. Het werd een intensief en succesvol bezoek. Het verslag van dit werkbezoek is te vinden op de Welkom-pagina van onze website: <http://www.dos-doetinchem.nl/>

Stand van zaken in La Libertad

De zusterorganisatie FC Juntos

In het bestuur van FC Juntos hebben in 2019 geen wisselingen plaats gevonden. Wel is er sinds augustus een nieuwe administratief medewerkster.

Het bestuur is actief bezig geweest, onder andere met het stimuleren van organisaties om voorstellen in te dienen. Ook FC Juntos zelf heeft 2 projecten ingediend. Het overzicht van de projecten vindt u hieronder.

Projecten in La Libertad

Woningbouw

Sinds 2002 voert FC Juntos het door Sité Woondiensten en de gemeente Doetinchem ondersteunde woningbouwprogramma uit. Het betreft een roterend fonds voor de bouw van woningen voor de middenklasse. De bewoners betalen gedurende 15 jaar iedere maand het aflossingsbedrag en als de waarde van de woning terugbetaald is worden ze eigenaar van de woning. Er zijn 39 woningen gebouwd, waarvan vijf via de in het roterend fonds teruggevloeide gelden. In totaal zijn er inmiddels 13 huizen afbetaald. Met FC Juntos zijn er afspraken gemaakt over hoe om te gaan met bewoners die een betalingsachterstand hebben. De inzet is om te voorkomen dat de achterstand hoog oploopt, want dan is de enige optie een gerechtelijke procedure in gang te zetten. Dus bij een maand achterstand gaat er direct een brief naar de bewoners en indien nodig wordt er een betalingsregeling afgesproken.

Tijdens het werkbezoek hebben we meerdere families bezocht en allemaal zijn ze erg blij met de woning. Voor deze families was het niet mogelijk om bij een bank in aanmerking te komen voor een hypotheek.

Asilo de Ancianos

Ook dit is een project dat al wat langer loopt. Na een aanloopfase is in februari 2016 de eerste steen gelegd voor een bejaardentehuis in La Libertad. De financiering hiervoor is afkomstig van de gemeente La Libertad, het mijnbedrijf B2Gold en Doetinchem. Het pand is in twee fasen gebouwd, eerst het daggedeelte met een keuken, een eetzaal en een ruimte voor medische zorg. In de tweede fase is het slaapgedeelte gebouwd. In mei 2018 heeft DOS een laatste bijdrage overgemaakt voor de inrichting. Er zijn o.a. bedden, matrassen, bureaus en een wasmachine aangekocht.

De grote trekker van het project was de pastoor Almer Moncada. Helaas is hij begin 2019 overgeplaatst naar een andere parochie. Het heeft ons wat moeite gekost om in contact te komen met de nieuwe pastoor. Maar tijdens het werkbezoek hebben we een goed gesprek met hem gehad. Daar waren ook een aantal bestuursleden van FC Juntos bij aanwezig. Padre José Serrano gaf aan dat er momenteel in La Libertad geen ouderen zijn die niet door familie worden opgevangen. Wel komen er iedere dag veel ouderen om van een warme maaltijd te genieten, klaargemaakt in het Asilo de Ancianos door vrijwilligers. Er is nu afgesproken dat er contact gelegd gaat worden met het gezondheidscentrum om te kijken of er regelmatig een arts of een psycholoog naar het bejaardentehuis kan komen. Ook wordt er gekeken of er meer activiteiten georganiseerd kunnen worden, zodat de ouderen zich meer thuis voelen in het bejaardentehuis.

Echoapparaat voor het gezondheidscentrum

Een van de nieuwe aanvragen kwam van de directeur van het gezondheidscentrum. Het enige echoapparaat waar het gezondheidscentrum over beschikte had het begeven. Het was niet mogelijk om via het Nicaraguaanse Ministerie van Gezondheidszorg aan een nieuw apparaat te komen, vandaar dat ze zich tot DOS gewend hebben. Als een patiënt een echo nodig heeft, dan moeten ze nu naar het ziekenhuis in de provinciehoofdstad Juigalpa. Tijdens het werkbezoek hebben we een gesprek gehad met de directeur en met een vertegenwoordiger van het bedrijf dat medische apparatuur levert. Ze hebben uitgelegd waarom de keuze op het aangevraagde model was gevallen en wie er binnen het centrum het apparaat kan bedienen. Er zullen extra artsen worden getraind en de artsen die het vorige echoapparaat bedienden worden bijgeschoold omdat er met het nieuwe model meer kan. Ook zijn we in onderhandeling gegaan met de vertegenwoordiger van het bedrijf en is het gelukt een behoorlijke korting te krijgen. We zeggen de donatie toe en als alles goed gaat kan het apparaat begin 2020 gekocht worden.

Keuken bij José Reyes Canales-school

Vanuit de centrale overheid krijgen de publieke scholen ingrediënten als rijst, bonen, olie en suiker gedoneerd voor het bereiden van maaltijden voor de leerlingen. De meeste scholen beschikken over een eenvoudige keuken. De José Reyes Canales-school had dit echter niet. De moeders die via een roulerend systeem aan de beurt waren om te koken deden dit thuis.

Dit was niet handig omdat niet alle moeders thuis zulke grote hoeveelheden konden klaarmaken en ook het vervoer naar de school was een probleem. Via het organiseren van activiteiten om fondsen te werven had de school al een begin gemaakt met de bouw. Voor het afronden hebben ze een voorstel ingediend bij FC Juntos. Een goed gevulde maag bevordert de leerprestaties, dus DOS ondersteunt dit kleine project graag. In oktober zijn de benodigde middelen overgemaakt naar de rekening van FC Juntos. Toen de DOS-leden in La Libertad waren was de bouw al een eind gevorderd. In Nicaragua valt de grote vakantie van half november tot februari. Bij de start van het nieuwe schooljaar in 2020 is de keuken klaar en kunnen de moeders daar het eten klaarmaken.

Zonnepanelen op boerderijen

Het Waterschap Rijn en IJssel heeft in het verleden een programma uitgevoerd in La Libertad en buurgemeenten. In het kader daarvan is een stroomgebiedcomité opgericht met als hoofddoel het beschermen van het gebied rondom de San Miguel-rivier omdat in deze rivier het inlaatpunt zit voor het drinkwater. Ook zijn met de boeren waarvan de boerderij in het stroomgebied ligt, bedrijfsplannen gemaakt voor het toepassen van productiemethoden die rekening houden met het milieu en de rivier beschermen.

Dit stroomgebiedcomité heeft een voorstel ingediend voor het installeren van zonnepanelen op de boerderij of stal van zes van de betrokken boeren. De boerderijen liggen afgelegen en zijn niet aangesloten om het elektriciteitsnet. De geselecteerde boeren kunnen kiezen voor een paneel van 100 watt of een van 200 watt. Voor een paneel komen in aanmerking boeren die het bedrijfsplan voor 70% hebben uitgevoerd, bewust met het milieu omgaan en voor een paneel van 200 watt moeten de boerderij of stal in goede staat zijn. Ook hier betreft het een roterend fonds zodat in de toekomst meer boeren een paneel kunnen installeren. Tijdens het werkbezoek hebben we met de leverancier gesproken en ook hier hebben we de prijs omlaag kunnen krijgen.

Vervanging van het dak en de watertank van het Casa de la Hermandad

FC Juntos houdt kantoor in het Casa de la Hermandad. Dit is een groot pand dat ook gebruik wordt

voor vergaderingen of andere activiteiten. Het wordt ook af en toe verhuurd aan andere organisaties. De zinkplaten die op het dak liggen zijn na vele jaren zon en regen weerstaan te hebben aan vervanging toe. FC Juntos heeft een voorstel ingediend voor de vervanging van de platen. Er is nieuw soort zinkplaat in de handel, met een aluminium coating en daarmee een langere levensduur.

La Libertad heeft niet 24 uur per dag stromend water, de capaciteit van de drinkwaterinstallatie is niet groot genoeg om de hele stad de klok rond van water te voorzien. Daarom staat er op of bij zo

goed als elk huis een watertank om water te hebben als er niets uit de kraan komt. De tank bij het Casa de la Hermandad staat er al heel lang en is verroest, net als de stelling waar de tank op staat. Aangezien het Casa de la Hermandad een sociale functie heeft voor heel La Libertad hebben we aan de burgemeester van La Libertad voorgesteld om allebei, DOS en de gemeente La Libertad, de helft van de kosten te financieren. De burgemeester heeft toegezegd te bekijken of dat meegenomen kan worden in de begroting van 2020.

Computer en printer voor FC Juntos

Het bestuur van FC Juntos heeft ook een voorstel ingediend voor een nieuwe computer en printer voor op kantoor. Aangezien DOS het erg belangrijk vindt dat er goed gecommuniceerd kan worden met FC Juntos en de administratief medewerkster, en dat iedereen zijn of haar werk goed kan uitvoeren hebben we deze aanvraag goedgekeurd. In december is de nieuwe apparatuur gekocht.

Jaarrekening DOS 2019

Balans per 31 december

	2019	2018
Activa		
<u>Vlottende activa</u>		
<u>Vorderingen</u>	€ 8	€ 8
<u>Liquide middelen</u>		
Spaarrekening Rabobank	€ 80.000	€ 86.934
Rekening courant Rabobank	€ 2.139	€ 3.723
	€ 82.139	€ 90.657
	€ 82.147	€ 90.665
Passiva		
<u>Eigen vermogen</u>		
Algemene reserve	€ 9.000	€ 9.000
<u>Voorzieningen</u>		
Reserveringen	€ 73.867	€ 80.794
<u>Kortlopen schulden</u>		
Crediteuren		€ 871
<u>Resultaat 2019</u>	€ -720	
	€ 82.147	€ 90.665

Overzicht Baten en lasten

	2019	2018
Baten		
Subsidies		€ 10.000
Rente	€ 8	€ 8
	€ 8	€ 10.008
Lasten		
Projecten La Libertad	€ 6.926	€ 2.411
Uitwisseling LL		€ 4.203
Overige kosten	€ 728	€ 874
	€ 728	€ 5.077
Onttrekking Voorzieningen	€ -6.926	€ -2.411
Toevoeging Voorzieningen	€	€ 4.931
<u>Resultaat 2019</u>	€ -720	
	€ 8	€ 10.008

Toelichting op de balans**2019****Vlottende activa****Vorderingen**

€ 8

De vordering betreft:

Rente 2019 spaarrekening € 8

Liquide middelen

Deze post betreft direct opeisbare banktegoeden.

€ 82.139

Sparrekening Rabobank

€ 80.000

Rekening courant Rabobank

€ 2.139

€ 82.139

Eigen vermogen

€ 9.000

de algemene reserve dient als garantie voor de continuïteit van de organisatie

Voorzieningen

€ 73.867

De voorzieningen betreft reservering ter ondersteuning van Caminando Juntos en andere projecten in La Libertad

Saldo 01-01-2019

€ 80.794

Onttrekking t.b.v. projecten LL - algemeen

€ -6.926

Saldo 31-12-2019

€ 73.867

Voorzieningen

Woningbouwprojecten

€ 80.794

Asilo Ancianos / Woonvoorz.ouderen

01-01-2019	toevoeging	onttrekkingen	31-12-2019
€ 80.794			
€ 28.414	€ -	€ -	€ 28.414
€ 9.910	€ -	€ -	€ 9.910
€ 9.241	€ -	€ -	€ 9.241
€ 33.229	€ -	€ 6.926	€ 26.303
€ 80.794	€ -	€ -	€ 73.867

Toerisme

€ 9.241 € - € - € 9.241

Reservering overige projecten

€ 33.229 € - € 6.926 € 26.303

€ 80.794 € - € - € 73.867

Resultaat 2019

€ - 720

Het Resultaat 2019 zal worden onttrokken aan de Voorzieningen

Voorzieningen € 73.867

€ -

Resultaat 2019*

720

Voorzieningen per 1-1-2020

€ 73.147

* In de bestuursvergadering van 06-05-2020 is besloten het negatief resultaat ad € 720 te onttrekken aan Reservering overige projecten, onderdeel van Voorzieningen.

Toelichting op het overzicht baten en lasten

Baten

2019

Rente spaarrekening Rabobank

€ 8

Lasten

Projecten La Libertad

€ 6.926

Inventaris J.R.V. School LL

€ 1.883

Werkbezoek aan La Libertad:

vliegtickets

€ 1.946

reiskosten/verblijfkosten/representatiekosten

€ 1.206

vertaalkosten

€ 1.307

vertaalkosten t.b.v. projectaanvragen

€ 584

€ 6.926

Overige kosten

€ 728

Abonnementskosten

€ 49

Kosten website

€ 310

Bankkosten

€ 124

Representatiekosten

€ 153

Bestuurskosten

€ 92

€ 728

Resultaat 2019

€ -720

Het Resultaat 2019 wordt onttrokken aan Voorzieningen

Bijlage Duurzame ontwikkelingsdoelen

De 17 duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN:

1. Een einde aan alle vormen van armoede, overal.
2. Einde aan honger, zorgen voor voedselzekerheid, betere voeding en duurzame landbouw
3. Gezondheidszorg en bevorderen van welzijn voor iedereen
4. Inclusief en gelijkwaardig kwaliteitsonderwijs voor alle leeftijden
5. Gelijkheid voor alle genders en empowerment van alle vrouwen en meisjes
6. Schoon en duurzaam beheerd water en sanitair voor iedereen
7. Toegang tot betaalbare, betrouwbare en duurzame energie voor iedereen
8. Stabiele, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen
9. Veerkrachtige infrastructuur voor duurzame, inclusieve industrialisatie en innovatie
10. Verminderen ongelijkheid binnen en tussen landen
11. Maak steden en nederzettingen veilig, veerkrachtig en duurzaam
12. Duurzame consumptie- en productiepatronen
13. Urgente actie tegen klimaatverandering en impact
14. Beschermen en duurzaam gebruiken van de oceanen en zeeën voor duurzame ontwikkeling
15. Beschermen, herstellen en bevorderen van duurzaam gebruik van grondgebonden ecosystemen, duurzaam beheren van bossen, verwoestijning bestrijden, stoppen en omkeren van landdegradatie, stoppen van het biodiversiteitsverlies
16. Bevorderen van vredige en inclusieve maatschappijen voor duurzame ontwikkeling, toegang tot recht voor iedereen, effectieve, aansprakelijke en inclusieve instituties op alle niveaus
17. Versterken van de middelen voor implementatie en het mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling nieuw leven inblazen

Bron tekst: oneworld.nl

Lay out: repro, gemeente Doetinchem
Productie: repro gemeente Doetinchem